

Ορθόδοξο ήθος και υλική κτίση

/ [Πεμπτουσία](#)

Image not found or type unknown

Μέσα από τη διαδρομή των αιώνων η Ορθόδοξη Εκκλησία στηριζόμενη στην Πατερική θεολογία έχει διαμορφώσει και διαπλάσει ένα ήθος και μία νοοτροπία βαθύτατου σεβασμού προς την υλική κτίση. Η διαμόρφωσή του μας προσκαλεί να εγκύψουμε στην παράδοσή μας και να διδαχθούμε από το περιεχόμενό της τη σωστή στάση προς την υλική δημιουργία.

Εμείς οι άνθρωποι, όταν με τις ενέργειές μας καταστρέφουμε ή, όταν από άγνοια ή και αδιαφορία, αφήνουμε να καταστραφεί η δημιουργία του Θεού, προσβάλλουμε τον ίδιο το Δημιουργό της. Ας μη να λησμονούμε ούτε στιγμή πως την προόρισε να γίνει διά του ανθρώπου εν Χριστώ μέτοχος της ζωής και της δόξας Του.^[1]

Η ανάπτυξη του ορθόδοξου ήθους κρίνουμε πως είναι αναγκαίο να αναληφθεί στην παρούσα ενότητα, ώστε να καταστούν κατανοητές όλες οι παράμετροι που συνέβαλαν στον βαθύ σεβασμό προς την υλική κτίση. Αξίζει να τονισθεί πως το ορθόδοξο ήθος υπερβαίνει το πλαίσιο μιας ηθικής και έτι μάλλον τα πρότυπα μιας κανονιστικής διδαχής.

Παράλληλα, μέσα από την εκκλησιαστική εμπειρία, το ορθόδοξο ήθος προσεγγίζεται, όπως μας εξηγεί ο καθηγητής Στ. Γιαγκάζογλου, «σαν διάβαση ζωής από τη βιολογική ατομικότητα στην προσωπική ύπαρξη». Μάλιστα, η

ελευθερία τού κατ' εικόνα Θεού ανθρώπινου προσώπου αποτελεί το οντολογικό περιεχόμενό του, καθώς αποβλέπει στη θέωση ως καινό τρόπο υπάρξεως του ανθρώπου, ως υπέρβαση της φθοράς και του θανάτου.^[2] Κάτι αντίστοιχο μας διδάσκει και ο αρχιεπίσκοπος Αλβανίας, όταν αναφέρει, πως μέσω της χριστιανικής διδασκαλίας ο άνθρωπος γνωρίζει συνεχώς τα όριά του και διδάσκεται ότι ο δρόμος προς τη «θέωση», προς την αληθινή κοινωνία αγάπης, ευρίσκεται εν τω Θεώ και όχι εκτός Αυτού.^[3]

Με μοναδικό τρόπο, η θεολογία της Ορθόδοξης Εκκλησίας παρουσιάζει την αλήθεια του ήθους του προσώπου, ως καινό τρόπο υπάρξεως του Θεού και του ανθρώπου και όχι ως την ηθική των αξιών και των κανονιστικών διατάξεων. Η διάβαση ζωής από το άτομο στο πρόσωπο αποτελεί το ήθος της εκκλησιαστικής εμπειρίας. Η άποψη αυτή αληθεύει καθ' ότι ο άνθρωπος καλείται (διά του Λόγου) να γίνει πρόσωπο, δηλαδή ένα υπαρκτικό γεγονός σχέσεως και κοινωνίας. Καλείται ελεύθερα και αβίαστα, ακολουθώντας το παράδειγμα του Χριστού (Λόγου), να πραγματοποιήσει τη ζωή αγαπώντας και αγαπόμενος. Το εν λόγω συναφότερον ιδιαιτέρως απλά σημαίνει όχι μόνο ετυμολογικά, αλλά και πραγματικά ότι έχει την όψη-προς κάποιον ή προς κάτι, είναι απέναντι σε κάποιον ή σε κάτι. Η κτιστή ανθρώπινη φύση σε κάθε προσωπική υπόστασή της είναι «απέναντι» στον Θεόν, υπάρχει ως αναφορά και σχέση με τον Θεόν.^{[4] [5]}

Στο εγχείρημα για ανάλυση του ορθόδοξου ήθους, γίνεται πλέον απόλυτα σαφές ότι ως κορυφαία κανονιστική κατάσταση αποβλέπει στην προσωπική ταυτότητα του ανθρώπου. Η ταύτιση του ανθρώπου με την αλήθεια του αποτελεί το πρώτο και έσχατο βήμα, με σκοπό να αρνηθεί τα προσωπεία που τού επιβάλλει η εγωκεντρική ανάγκη εξωτερικής και σχηματικής συμμόρφωσης, με τις απαιτήσεις της κοινωνικής αναγνώρισης και ευυποληψίας. Η άποψη πως «δεν ενδιαφέρεται πρωταρχικά για την αρετή ο χριστιανός, αλλά πρωταρχικά για την αλήθεια»,^[6] συνδέεται άμεσα με το ορθόδοξο ήθος και χρήζει περαιτέρω ερμηνείας.

Για τον χώρο της θεολογίας, σύμφωνα με όσα αναλύει ο καθηγητής Χρ. Γιανναράς, το ήθος της Ορθοδοξίας δεν ταυτίζεται με την όποια εξωτερική νομική ηθική. Η αλήθεια του προσώπου είναι άμεσα συνδεδεμένη με το ήθος της Ορθοδοξίας, εκδοχή σχέσης που αγνοεί η ηθική στη συνήθη συγκρότησή της. Το ηθικό πρόβλημα του ανθρώπου δεν είναι υπαρκτικό, δεν πηγάζει από την αναζήτηση της σωτηρίας του, αλλά «ψευτοπρόβλημα αντικειμενικών υποχρεώσεων που μένουν υπαρκτικά αδιακαίωτες».^[7] Όταν η συμπεριφορά μας απέναντι στο περιβάλλον διέπεται μόνο από ηθικούς κανόνες συμπεριφοράς, ναι μεν επιτυγχάνουμε εν μέρει να το προστατεύσουμε, αλλά αυτή η προστασία διαφέρει από την συμφιλίωση και την αρμονική συνύπαρξη ανθρώπου και περιβάλλοντος, κατά τον τρόπο που

διδάσκεται μέσα από το Ορθόδοξο ήθος.

[\[1\]](#) Ζηζιούλας, 1998, σ. 13.

[\[2\]](#) Γιαγκάζογλου, 2002, σ. 260.

[\[3\]](#) Γιαννουλάτος, 2005, σ. 51.

[\[4\]](#) Γιαγκάζογλου, 2002, σ. 261.

[\[5\]](#) Γιανναράς, 1989, σ. 30-31.

[\[6\]](#) Γιανναράς, 1989, σ. 99-100.

[\[7\]](#) Γιανναράς, 1989, σ. 39.

Παρατήρηση: η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ συνεχίζει τη δημοσίευση με τη μορφή σειράς άρθρων της μελέτης «Αρχή της Αειφορίας και Ορθόδοξο ήθος: Μία νέα προοπτική στην οικολογική ηθική», του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΡ. ΤΣΟΥΡΑΠΑ. Πρόκειται για αναθεωρημένη έκδοση του κειμένου που κατατέθηκε ως διπλωματική εργασία στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστήμιου με επιβλέποντα καθηγητή τον Χρήστο Τερέζη και αξιολογητές τους Νικόλαο Κόϊο και Βασίλειο Φανάρα.